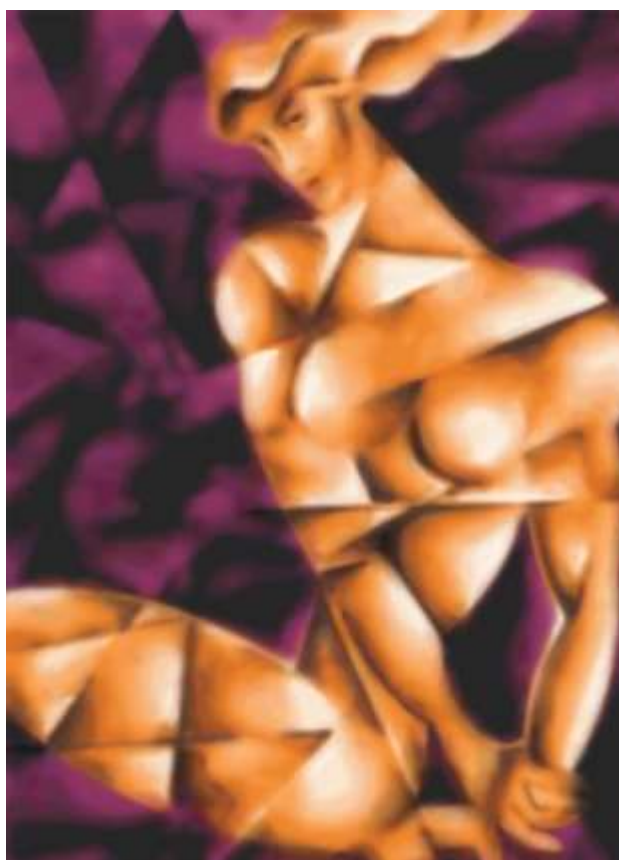

Raport roczny z działalności
Federacji na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny
2013

Federacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny

Ul. Nowolipie 13/15, 00-150 Warszawa

Tel/fax 022 635 93 95, 887 81 40

RAPORT Z DZIAŁALNOŚCI FEDERACJI NA RZECZ KOBIET I PLANOWANIA RODZINY W ROKU 2013

Federacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny działa intensywnie na rzecz zdrowia i praw reprodukcyjnych i seksualnych kobiet w Polsce, informuje i monitoruje działania polskich władz w tym zakresie, realizuje liczne akcje i inicjatywy ułatwiające Polkom korzystanie z ich praw oraz dostęp do przysługujących im świadczeń zdrowotnych, a także podejmuje szereg interwencji w indywidualnych przypadkach łamania praw kobiet. Nie inaczej wyglądał rok 2013.

Rok rozpoczął się niechlubną, dwudziestą rocznicą obowiązywania tzw. ustawy antyaborcyjnej. Z tej okazji Federacja zorganizowała w kinie Muranów konferencję podsumowującą okres ostatnich 20 lat, podczas której ponad sto osób zgromadziło się, aby wspólnie dyskutować o dotychczasowej walce o prawo kobiet do decydowania o własnym ciele, przypominać o masowych protestach społecznych, próbach zmiany ustawy oraz dramatycznych konsekwencjach obowiązywania restrykcyjnego prawa przez tak długi czas. Okazało się, że to poważny problem, o którym nadal wiele osób chce rozmawiać i wierzy, że wciąż warto to robić.

Federacja kontynuowała również swoją aktywność rzeczniczą, a najbardziej istotna w tym obszarze była aktywność w związku ze złożonym w minionym roku w Sejmie obywatelskim projektem ustawy przewidującym zakaz przerywania ciąży ze względu na nieodwracalne uszkodzenie płodu. Federacja informowała społeczeństwo i parlamentarzystów o skutkach aktualnie obowiązujących restrykcyjnych przepisów, dramatycznych konsekwencjach dalszego zaostrzania regulacji i udowadniała, dlaczego niezbędna jest rzetelna debata i uchwalenie liberalnego prawa zgodnego z potrzebami Polek i z międzynarodowymi standardami w zakresie zdrowia i praw reprodukcyjnych. Zorganizowała także wraz z innymi organizacjami pikietę przeciwko zaostrzeniu obowiązującego prawa. Dzięki mobilizacji społeczeństwa, organizacji pozarządowych oraz parlamentarzystów i parlamentarzystek udało się doprowadzić do odrzucenia projektu w pierwszym czytaniu.

Podobnie jak w latach poprzednich, również w 2013 roku Federacja kładła duży nacisk na propagowanie informacji w społeczeństwie na temat prawa kobiet do świadczeń zdrowotnych z zakresu zdrowia reprodukcyjnego oraz podejmowała liczne interwencje w przypadkach ich ograniczania. Najważniejsze działania prawne związane były z problematyką nadużywania klauzuli sumienia w kontekście dostępu do legalnej aborcji i innych świadczeń zdrowotnych reprodukcyjnych, nieskutecznego mechanizmu sprzeciwu od opinii lekarskiej, kwestią wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu.

Federacja interweniowała również w związku z problemem wprowadzania w błąd społeczeństwa i pacjentek poprzez nieprawidłowe posługiwanie się pojęciem antykoncepcji

awaryjnej (doraźnej). W tej sprawie zwróciła się do prof. Stanisława Radowickiego, Konsultanta Krajowego w dziedzinie Ginekologii i Położnictwa z prośbą o wydanie opinii na temat przeznaczenia i działania środków antykoncepcji doraźnej, które często – również przez lekarzy - mylone są ze środkami wywołującymi poronienie.

Przez cały okres sprawozdawczy kontynuowano intensywną działalność poradniczą i edukacyjną, regularnie i na bieżąco informując opinię publiczną o działaniach z obszaru zdrowia, praw reprodukcyjnych i seksualnych poprzez rozpowszechnianie materiałów informacyjnych, aktualizowanie strony internetowej i profilu Federacji na portalach Facebook i Twitter oraz rozsyłanie comiesięcznego elektronicznego biuletynu „Mam Prawo”, a częsta obecność w mediach umożliwiała dotarcie do szerszego grona kobiet. Dzięki tym działaniom coraz więcej z nich jest świadomych swoich praw i potrafi je wyegzekwować.

W ramach V Kongres Kobiet Federacja zorganizowała panel poświęcony świadomemu rodzicielstwu, a także prowadziła stoisko oblegane w trakcie całej imprezy.

W trakcie całego roku Federacja pełniła funkcję organizacji strażniczej („watchdog”), prowadząc na bieżąco dokładny monitoring realizacji obowiązującej ustawy o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży, śledząc inne regulacje prawne związane ze zdrowiem kobiet oraz działania w przestrzeni publicznej oraz w Sejmie, alarmując w przypadkach ataków bądź naruszeń praw reprodukcyjnych kobiet. Organizacja opracowywała materiały informacyjne, ekspertyzy i komentarze prawne, listy otwarte, apele, stanowiska, informacje dla mediów i opinii publicznej, a także brała udział w wielu konsultacjach i spotkaniach, na których służyła ustawodawcy oraz instytucjom publicznym wiedzą ekspercką.

Warto podkreślić fakt, iż Federacja również w tej roli jest ceniona i powszechnie rozpoznawana jako jedna z kluczowych organizacji działających na rzecz praw człowieka i monitorujących ich przestrzeganie. Dzięki temu w roku 2013, podobnie jak w latach poprzednich, bardzo często zapraszana była do udziału w kluczowych konsultacjach społecznych w kraju i na arenie międzynarodowej, prestiżowych spotkaniach i konferencjach, a także innych istotnych inicjatywach związanych z prawami kobiet.

1) NAJWAŻNIEJSZE KAMPANIE, AKCJE I INICJATYWY PODEJMOWANE PRZEZ FEDERACJĘ

a. „20 lat tzw. ustawy antyaborcyjnej w Polsce. Ustawodawstwo dotyczące praw reprodukcyjnych w Polsce i w innych krajach Unii Europejskiej” – konferencja w Kinie Muranów

21 stycznia 2013 r. przypadała niechlubna, dwudziesta rocznica obowiązywania *Ustawy o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży*. Federacja zorganizowała tego dnia w Warszawie konferencję podsumowującą okres ostatnich 20 lat walki o prawo kobiet do decydowania o własnym ciele, masowych

protestów społecznych, prób zmiany prawa oraz dramatycznych konsekwencji obowiązywania tzw. ustawy antyaborcyjnej przez tak długi czas.

Przy aktywnym udziale zgromadzonych uczestniczek i uczestników zaangażowanych w działalność społeczną i polityczną wokół prawa kobiety do przerwania ciąży przywoływano najważniejsze fakty z minionego dwudziestolecia oraz wspólnie dyskutowano o przyszłości. W pierwszym panelu „To nie był kompromis. Podsumowanie 20 lat funkcjonowania ustawy” głos zabrali: Marek Balicki, Katarzyna Kądziela, Małgorzata Księżopolska, Barbara Labuda i Wanda Nowicka, a dyskusję prowadziła Karolina Więckiewicz. Drugi panel z udziałem Agnieszki Grzybek, Krystyny Kacpury, Iwony Piątek, Pauliny Piechny-Więckiewicz i Kazimierzy Szczuki zatytułowany był „I co dalej? Przyszłość praw reprodukcyjnych w Polsce i UE”, a moderowała go Anka Grzywacz. Zarówno spojrzenie wstecz, dzięki któremu przywołano wiele zapomnianych już faktów, jak i próby myślenia o przyszłości okazały się niezwykle inspirujące.

Z okazji konferencji Federacja przygotowała kalendarium 20 lat prac na ustawą i przepisami odnoszącymi się do przerywania ciąży. Rozmowom towarzyszyły pokazy zdjęć i wycinków prasowych dokumentujące historię ustawy i walki o jej liberalizację. Powstała także relacja video z wydarzenia, która dostępna jest na kanale Federacji na portalu Youtube.

b. Działalność parlamentarna oraz współpraca z instytucjami rządowymi

Federacja bardzo aktywnie działa na rzecz realnej poprawy sytuacji kobiet w Polsce, dlatego też podejmuje współpracę z najważniejszymi instytucjami za to odpowiedzialnymi, m.in. z Pełnomocniczką ds. Równego Traktowania, Biurem Rzeczniczki Praw Pacjenta, Rzeczniczką Praw Obywatelskich, Ministerstwem Zdrowia, Pracy i Polityki Społecznej, Edukacji czy Sprawiedliwości.

Federacja zwróciła się do Ministra Pracy i Polityki Społecznej z deklaracją współpracy w sprawie tworzenia placówek specjalistycznego poradnictwa w zakresie planowania rodziny w ramach funkcjonującego systemu pomocy społecznej w Polsce. Federacja przedstawiła analizę prawną ustawy o pomocy społecznej, w myśl której placówki specjalistycznego poradnictwa mogłyby obejmować problematykę poradnictwa w zakresie planowania rodziny.

W maju przedstawicielki Federacji wzięły udział w połączonym posiedzeniu komisji sejmowych – Edukacji, Nauki i Młodzieży, Polityki Społecznej i Rodziny, Sprawiedliwości i Praw Człowieka oraz Zdrowia. Tematem było rozpatrzenie Sprawozdania Rady Ministrów z wykonywania oraz o skutkach stosowania w roku 2011 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży. W dyskusji głos zabrała dyrektorka Federacji Krystyna Kacpura, która przypomniiała posłankom i posłom o komentarzu prawnym, sporządzonym przez organizację i przesłanym do Rządu i odpowiedzialnych Ministerstw.

23 października odbyło się posiedzenie sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka w sprawie raportu rządowego dotyczącego implementacji wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich. Rząd miał przygotować taki raport na mocy dezyderatu Komisji z zeszłego roku. Niestety – raport został przygotowany przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych (odpowiedzialne za implementację), a nie przez Radę Ministrów. Na posiedzeniu Komisji obecna była prawniczka Federacji, Karolina Więckiewicz.

6 grudnia Dyrektorka Federacji Krystyna Kacpura i Koordynatorka Grupy Ponton na posiedzeniu Sejmowej Komisji Edukacji, na której rozpatrywano projekt ustawy o wprowadzeniu do polskich szkół edukacji seksualnej, opracowany przez Marszałkinię Wandę Nowicką, przekonywały posłów, że rzetelna, nowoczesna edukacja seksualna to nie seksualizacja młodzieży i nie stanowi też zagrożenia dla rodziny.

12 grudnia Prawniczka Federacji, Karolina Więckiewicz przedstawiła na posiedzeniu międzyresortowego Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Ministerstwie Spraw Zagranicznych najważniejsze zagadnienia związane z wykonaniem wyroków w sprawach zdrowia reprodukcyjnego, a więc Tysiąc przeciwko Polsce oraz R.R. przeciwko Polsce.

c. V Kongres Kobiet z aktywnym udziałem Federacji

W dniach 14-15 czerwca 2013 r. w Warszawie miał miejsce V Kongres Kobiet, którego tegoroczna edycja odbyła się pod hasłem „Partnerstwo, Solidarność, Różnorodność”. Pierwszego dnia odbył się zorganizowany przez Federację panel **„Zdrowie i seksualność kobiet w cyklu życia”**. Zdrowie kobiet w znacznej mierze powiązane jest z ich seksualnością, a ich decyzje seksualne mają niemały wpływ na zdrowie i życie. Każdy wiek ma swoją charakterystykę, inne są potrzeby zdrowotne czy doświadczenia seksualne nastolatek, inne kobiet w tzw. wieku reprodukcyjnym, a inne kobiet w trakcie i po menopauzie. Rozmowę o najważniejszych zagadnieniach, przyjemnościach i problemach, jakie niosą ze sobą poszczególne etapy życia prowadziły moderatorki dr Alicja Długołęcka, pedagożka, edukatorka seksualna, autorka książek i artykułów oraz Anka Grzywacz, koordynatorka programowa Federacji, które do dyskusji zaprosiły znakomite ekspertki: dr Bożenę Jawień, ginekolożkę; Paulinę Wawrzyńczyk, edukatorkę seksualną Grupy Ponton; Karolinę Więckiewicz, prawniczkę Federacji; Joannę Pietrusiewicz, prezeskę Fundacji Rodzić po Ludzku; Justynę Wydrzyńską i Annę Szreniawę z grupy Kobiety w Sieci oraz Paulinę Reiter, zastępczynię redaktorki naczelnej magazynu „Wysokie Obcasy”, współautorkę książki „Seks na wysokich obcasach”. Panel otworzyła i podsumowała Dyrektorka Wykonawcza Federacji Krystyna Kacpura. Zainteresowanie było tak duże, że do wielu pytań prelegentki nie zdążyły się odnieść. Odpowiedzi zostały umieszczone na naszej stronie po zakończeniu Kongresu.

Dodatkowo stoiska Federacji oraz Grupy Edukatorów Seksualnych PONTON również cieszyły się ogromnym powodzeniem, a publikacje rozchodziły się tak szybko, że trzeba było kilkakrotnie dowozić nowe zapasy.

d. Protest i zatrzymanie biegu obywatelskiego projektu ustawy zaostrzającego dostęp do bezpiecznej aborcji

27 września br. Sejm RP odrzucił projekt ustawy o zmianie ustawy o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (druk 1654), który zakładał zakaz aborcji w przypadku podejrzenia ciężkiego i nieodwracalnego uszkodzenia płodu lub jego wady letalnej. W kampanię na rzecz odrzucenia tego łamiącego podstawowe prawa człowieka projektu zaangażowała się Federacja, z inicjatywy której powstała koalicja ok. 40 organizacji, które przekonywały posłów i posłanki do odrzucenia projektu oraz zachęcały swoich sympatyków i sympatyczki do pisania e-maili i indywidualnych rozmów z politykami. Wsparcia udzieliły również organizacje zagraniczne zrzeszone w sieci ASTRA oraz Centrum Praw Reprodukcyjnych z USA. 24 września odbyła się konferencja prasowa z udziałem ekspertów, a 25 września pikieta pod Sejmem RP.

e. Konsultacje Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), Moskwa

Sieć organizacji pozarządowych działających na rzecz praw reprodukcyjnych i seksualnych w krajach Europy Środkowej i Wschodniej ASTRA, której sekretariat prowadzi Federacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny, została wybrana przez Światową Organizację Zdrowia do udziału w specjalnych konsultacjach dotyczących problematyki zdrowia w Europie Środkowej i Wschodniej po roku 2015, odbywających się w dniach 26-27 stycznia w Moskwie. 20 ekspertek i ekspertów z całego regionu dyskutowało nad kształtem działań rozwojowych po 2015 roku, który poprawi sytuację w zakresie zdrowia, a w szczególności zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego. Podczas spotkania tego prestiżowego spotkania przedstawicielki i przedstawiciele organizacji pozarządowych m.in. z Armenii, Azerbejdżanu, Litwy, Mołdawii, Macedonii, Rumunii, Ukrainy, Uzbekistanu, Kirgistanu, Tadżykistanu, Rosji, Bułgarii i Polski wypracowali rekomendacje, które wraz z pozostałymi uwagami zostaną wykorzystane przez WHO do stworzenia globalnego raportu, dzięki czemu wpłyną na priorytetowe potraktowanie kwestii dostępu kobiet do opieki zdrowotnej w procesie formowania globalnych celów na okres po 2015 roku.

2) DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

a. Biuletyn

W roku 2013 ukazało się 11 numerów biuletynu Federacji „Mam Prawo”. Każdy z nich, a także numery archiwalne są dostępne na stronie Federacji w formacie PDF (w dedykowanej sekcji „Biuletyn Mam Prawo”). Co miesiąc prenumeratorki i prenumeratorzy otrzymują wiadomość e-mail z treścią bieżącego numeru oraz z linkiem do wersji opublikowanej na stronie Federacji. Informacja o ukazaniu się nowego numeru biuletynu umieszczana jest wraz z linkiem także jako news na stronie www oraz na Facebooku.

Biuletyn można zaprenumerować online poprzez stronę internetową Federacji – baner zachęcający do subskrypcji oraz stosowny formularz znajdują się w widocznym miejscu. Chęć otrzymywania biuletynu można również zgłaszać na stoisku Federacji podczas Kongresu Kobiet.

b. Publikacje

→ Raport podsumowujący 20 lat funkcjonowania Ustawy o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży

http://www.federa.org.pl/dokumenty_pdf/raporty/raport_federacja_2013.pdf

→ Kalendarium 20 lat prac legislacyjnych nad ustawą o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (oraz przepisami innych ustaw odnoszących się do przerywania ciąży).

→ Broszura wyjaśniająca czym jest i jak działa antykoncepcja awaryjna. Opracowanie zostało przygotowane przy współpracy z Europejskim Stowarzyszeniem Antykoncepcji.

http://www.federa.org.pl/publikacje/antykoncepcja_awaryjna.pdf

→ Zaktualizowana wersja publikacji "Zdrowie znaczy życie". Dodano m.in. informacje o najnowszych metodach antykoncepcji i seksualności kobiet w różnym wieku.

http://federa.org.pl/publikacje/zdrowie_znaczy_zycie_2013.pdf

→ Factsheet „Edukacja seksualna czy Wychowanie do życia w rodzinie? Przepisy prawne i podstawa programowa”

http://federa.org.pl/publikacje/edukacja_seksualna_factsheet_2013.pdf

→ Broszura Federacji zawierająca podsumowanie sprawy P&S przeciwko Polsce, która toczyła się przez Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w Strasburgu.

→ Broszura poświęcona dostępności i refundacji antykoncepcji oraz regulacji prawnych dotyczących aborcji w różnych krajach Unii Europejskiej

http://federa.org.pl/publikacje/zdrowie_reprodukcyjne_ue.pdf

3) DZIAŁALNOŚĆ PORADNICZA

Działalność poradnicza to już flagowy obszar aktywności Federacji, która od ponad 21 lat szerzy wiedzę z zakresu zdrowia oraz praw reprodukcyjnych i seksualnych. W roku 2013 kontynuowano poradnictwo telefoniczne oraz internetowe dla kobiet z całej Polski, a także działania Zespołu Pomocy Prawnej. Porady prawne oraz dyżury Telefonu Zaufania są aktywnie promowane na stronie internetowej Federacji, dzięki czemu z oferty poradnictwa corocznie korzysta coraz więcej kobiet. Na stronie Federacji umieszczane są także materiały informacyjne i poradnicze, które dla wielu kobiet stanowią podstawowe źródło informacji dotyczących zdrowia i praw reprodukcyjnych i seksualnych oraz służą pomocą w ich egzekwowaniu.

a. Zespół Pomocy Prawnej

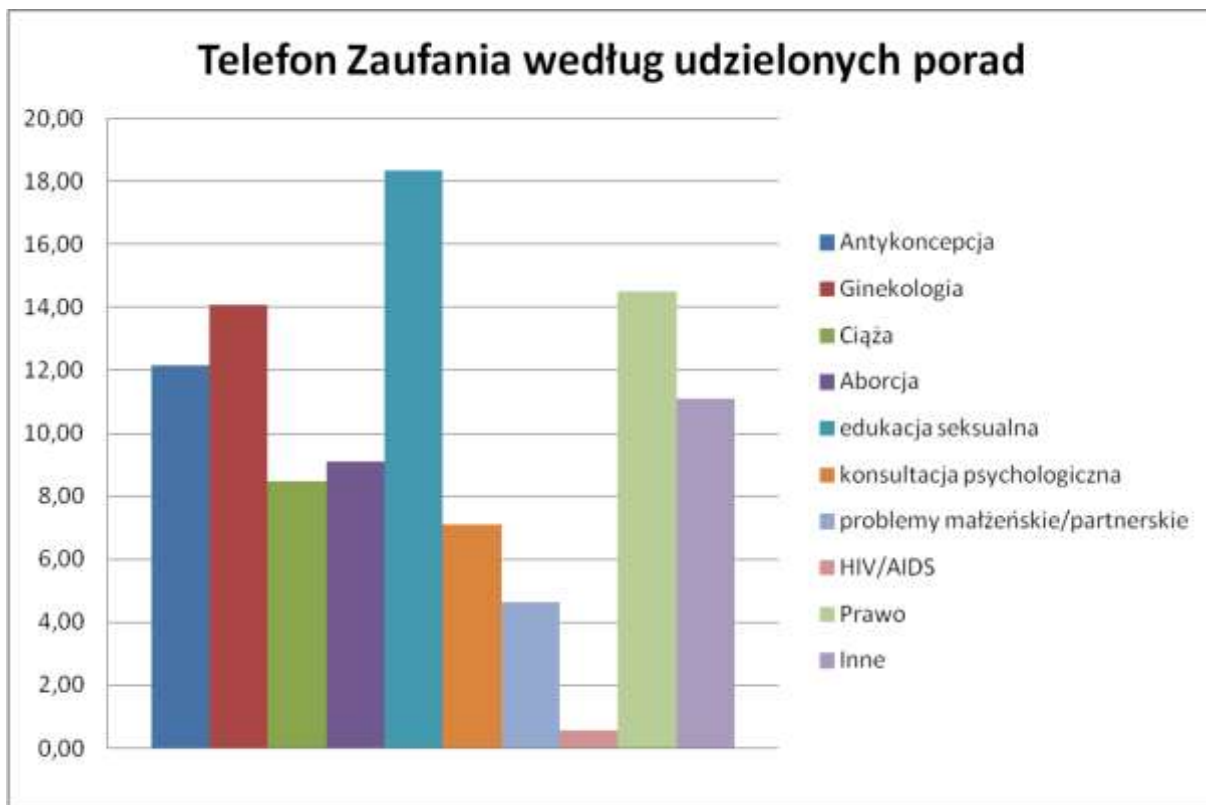
Zespół Pomocy Prawnej to grupa prawniczek i prawników z różnych regionów Polski, reprezentujących różne zawody prawnicze oraz różne dziedziny prawa, jednak dodatkowo także specjalizujących się w obszarze praw reprodukcyjnych. Stanowi swoiste ciało doradcze i wspierające Federację w jej działalności prawnej. Aktywność Zespołu polega przede wszystkim na konsultacjach konkretnych spraw oraz prowadzeniu niektórych z nich, konsultacjach problemów prawnych będących w zakresie działania i zainteresowania Federacji, przygotowywaniu stanowisk oraz konsultowaniu aktów prawnych, uczestniczeniu w szkoleniach, które są skoncentrowane wokół zagadnień dotyczących działalności Federacji, a także uczestniczeniu w innych przedsięwzięciach, zależnych od realizowania przez Federację konkretnych projektów.

b. Telefon Zaufania

Federacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny prowadzi dyżury Telefonu Zaufania od poniedziałku do piątku w godzinach 16:00-20:00. Porady udzielane są anonimowo i nieodpłatnie (dzwoniący ponoszą jedynie koszt standardowego połączenia telefonicznego), co gwarantuje osobom dzwoniącym poczucie bezpieczeństwa.

W 2013 roku dyżurantki odpowiedziały na 1515 zapytań telefonicznych. Podobnie jak w latach poprzednich, dominowały kwestie związane ściśle ze zdrowiem i prawami reprodukcyjnymi, co potwierdza specjalizację Telefonu Zaufania na rynku poradnictwa. Jedną czwartą dzwoniących stanowili mężczyźni (ok. 26%), którzy w przeważającej większości zadawali pytania z zakresu edukacji seksualnej oraz problematyki przerywania ciąży.

Tematyczny rozkład zapytań prezentuje się następująco:

Federacja jest jedyną organizacją pozarządową w Polsce, która specjalizuje się w tematyce zdrowia i praw reprodukcyjnych, a statystyki Telefonu Zaufania pokazują, jak wielkie jest zapotrzebowanie na informacje z tego zakresu. Piątkowe dyżury edukatorek i edukatorów seksualnych z grupy Ponton, które dedykowane są młodzieży cieszą się ogromnym zainteresowaniem młodych ludzi. Podobnie jak w poprzednich latach, bardzo popularne były dyżury prawne i ginekologiczne. Ogromna ilość zapytań dotyczyła też możliwości legalnej aborcji, konsekwencji prawnych w przypadku skorzystania z zabiegu nielegalnie bądź poza granicami kraju, obowiązków lekarzy wynikających z ustawy o planowaniu rodziny, problemu klauzuli sumienia, prawnych możliwości dochodzenia prawa do przerwania ciąży czy praw pacjentki w kontaktach ze służbą zdrowia (prawo do informacji, dokumentacji, poszanowania intymności i godności, prawo do świadczeń, możliwości dochodzenia roszczeń w sądzie i in.). Wiele z nich odzwierciedlało również obawy społeczne związane ze złożonym w Sejmie projektem zaostrezenia ustawy antyaborcyjnej. Każda sprawa potraktowana została indywidualnie, a osobom dzwoniącym udzielono wyczerpującej i rzetelnej porady prawnej. Zapytania wymagające dalszych działań znalazły swój ciąg dalszy w bezpośrednich interwencjach u odpowiednich służb i instytucji bądź zostały przekazane Zespołowi Pomocy Prawnej.

4) DZIAŁANIA PRAWNE

Działania prawne Federacji obejmują zarówno aktywności powiązane z funkcjonowaniem Zespołu Pomocy Prawnej oraz inicjatywy, które pozostają poza funkcjonowaniem Zespołu, takie jak: porady udzielane w Telefonie Zaufania, sprawy prowadzone przez Federację (z których większość jest konsultowana w gronie prawniczej i prawników, część zaś prowadzona jest z ich udziałem), stanowiska, listy otwarte i interwencyjne oraz inne działania rzecznicze, udział w konferencjach, seminariach oraz spotkaniach poświęconych prawnym aspektom funkcjonowania Federacji i problemów, którymi Federacja się zajmuje, działalność w ramach Koalicji na rzecz Równych Szans oraz aktywność o charakterze międzynarodowym. Poniżej najważniejsze obszary działalności prawnej Federacji w 2013:

PRAWO DO SPRZECIWU

Przez cały 2013 rok prowadzone były działania prawne w kierunku zmiany przepisu o prawie pacjenta do złożenia sprzeciwu wobec opinii albo orzeczenia lekarza. Odkonano spotkanie z Pełnomocniczką rządu ds. równego traktowania, na którym ustalono, że Federacja przygotuje materiał, który w konkretny sposób będzie opisywał postulowany i potrzebny kierunek zmian. Taka konkretna propozycja nowelizacji została przygotowana. Był to szczegółowy materiał powstały w oparciu o obowiązujące regulacje proponujący określone zmiany w zapisach wraz z uzasadnieniem każdej propozycji. Odkonano też spotkanie w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, które prowadziło własną analizę spraw o sprzeciw, miało określone obserwacje i wątpliwości. Nastąpiła wymiana poglądów, analiz, doświadczeń i materiałów. Biuro RPO okazało się sojusznikiem Federacji w dążeniach do zmian. Poparło propozycje Federacji. Spotkanie z prawnikami w Biurze Rzecznika Praw Pacjenta nie przyniosło jednak satysfakcjonujących rezultatów. Mimo ustaleń, nie było ze strony prawników żadnego kontaktu. To między innymi w obliczu potrzeby wyrażonej przez przedstawicieli Biura powstał materiał analityczny zbierający doświadczenia Federacji w związku ze sprawami wpływającymi do nas, w których sprzeciw mógłby być użyty, ale nie był. O podobny materiał poglądowy wnioskowała również później Pełnomocniczka. Biuro RPP w żaden sposób nie odniosło się do przesłanych materiałów. Pełnomocniczka zaś przekazała materiał oraz treść postulowanych zmian do Ministerstwa Zdrowia. Mimo, że początkowo w założeniach do nowelizacji Ustawy o prawach pacjenta nie zawarto w ogóle planów zmiany przepisu o sprzeciwie, to już w drugim dokumencie pochodzącym z końca roku, takie założenia się znalazły. Jednak wciąż dotyczą tylko wąskiego spectrum zmian zdaniem Federacji koniecznych do wprowadzenia, dlatego kontynuujemy działania monitorujące i rzecznicze.

Tematyka sprzeciwu była też poruszana przy innych okazjach, kiedy to Federacja alarmowała rozmaite grona na ten temat. Przede wszystkim miało to miejsce na posiedzeniu Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka w związku z raportem rządu dotyczącym implementacji wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, czego prawo do sprzeciwu jest ważnym elementem. To na posiedzeniu Komisji przedstawiciel Ministerstwa Zdrowia zapowiedział, że bierze pod uwagę raport przygotowany przez Federację i

przekazany Ministerstwu przez Pełnomocniczkę. Podczas posiedzenia Międzyresortowego Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka również z inicjatywy Federacji odbyła się dyskusja na ten temat i padła deklaracja chęci spotkania w węższym specjalistycznym gronie, aby omówić te kwestie.

KLAUZULA SUMIENIA

Klauzula sumienia jest jednym z najważniejszych zagadnień prawnych w pracy Federacji. Jest też jednym z elementów wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich. Federacja na bieżąco monitoruje kwestie związane ze stosowaniem klauzuli sumienia przez lekarzy oraz inne wydarzenia związane z tą instytucją. W wyniku tych działań przekonanie Federacji o tym, że klauzula sumienia nie funkcjonuje prawidłowo potwierdza się regularnie. W roku 2013 stanowisko na temat stosowania klauzuli wydał Komitet Bioetyki Polskiej Akademii Nauk. Było to stanowisko progresywne i w znacznej mierze odzwierciedlające standard stosowania klauzuli sumienia postulowany przez Federację. Mimo to, od takiego stanowiska odcięła się w sposób istotny Naczelna Rada Lekarska, która wydała stanowisko w opinii Federacji wsteczne i nieodzwierciedlające odpowiedniego standardu, wyznaczonego przez zarówno orzecznictwo strasburskie, jak i przez licznych ekspertów prawa medycznego. W związku z tymi wydarzeniami, Federacja już w 2013 roku rozpoczęła działania w kierunku stworzenia raportu analitycznego w sprawie stosowania klauzuli sumienia, które będą kontynuowane w roku 2014. Zawarte w nim zostaną aspekty samego kształtu prawa, praktyki jego stosowania oraz standardów międzynarodowych, problemów i patologii oraz dobrych praktyk. Celem będzie wypracowanie rekomendacji zmian.

POMOC SPOŁECZNA – PORADNICTWO

Federacja w toku swoich bieżących działań przez wiele lat nabrała przekonania, że istnieje poważny problem w zakresie dostępu do usług i świadczeń zdrowia reprodukcyjnego dla kobiet zagrożonych wykluczeniem, co jest powiązane również z działaniem systemu pomocy społecznej. W związku z tym Federacja przeprowadziła analizę prawną Ustawy o pomocy społecznej oraz aktów wykonawczych do tej ustawy pod kątem możliwości włączenia poradnictwa z zakresu planowania rodziny do systemu pomocy społecznej. Analiza ta wykazała brak prawnych przeszkód do podjęcia przez resort pracy i polityki społecznej odpowiednich działań. W związku z tym odbyło się spotkanie z wiceministerem pracy i przedstawicielkami Departamentu Pomocy Społecznej. Problem został przedstawiony władzom Ministerstwa wraz z postulatem podjęcia prac nad tym zagadnieniem w kierunku objęcia klientek pomocy społecznej również świadczeniami z zakresu planowania rodziny – przede wszystkim poradnictwem. Wobec braku podjęcia inicjatywy przez Ministerstwo przez kilka miesięcy, Federacja zainteresowała tą problematyką Pełnomocniczkę rządu ds. równego traktowania. Ze względu na brak spełnienia obietnicy ponownego spotkania ze

strony Ministerstwa, federacja otrzymała zapewnienie, że spotkanie takie odbędzie się z inicjatywy Pełnomocniczki. Działania w zakresie poprawy dostępności kobiet korzystających z systemu pomocy społecznej do usług z zakresu planowania rodziny będą z pewnością kontynuowane w roku 2014.

KOMISJA KODYFIKACYJNA

Pod koniec 2013 roku do publicznej wiadomości przekazany został projekt zmiany Kodeksu karnego przygotowany w toku prac Komisji Kodyfikacyjnej Praw Karnego – ciała doradczego działającego przy Ministrze Sprawiedliwości. Kluczowe z punktu widzenia działań statutowych Federacji było proponowane brzmienie przepisów rozdziału XIX Kodeksu. Proponuje się rozszerzenie definicji dzieciobójstwa, odpowiedzialność za inne przestępstwa przeciwko człowiekowi w prenatalnej fazie rozwoju oraz zmianę przepisów dotyczących aborcji poprzez zmianę języka oraz niejasne wprowadzenie wyłączenia odpowiedzialności lekarzy. W związku z bardzo poważną ingerencją w dotychczasowe przepisy oraz wieloma nieporozumieniami dotyczącymi tego, co ich treść naprawdę oznacza, jaki jest status Komisji oraz jej faktyczna rola w procesie legislacyjnym, Federacja na bieżąco monitorowała wszelkie wydarzenia związane z tym projektem, wystosowała pismo do Premiera w sprawie Komisji, brała udział w debacie publicznej na ten temat poprzez wypowiedzi w mediach oraz przygotowała stanowisko. Z pewnością działania związane z tą sprawą będą kontynuowane w roku 2014.

WYKONYWANIE WYROKÓW EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU PRAW CZŁOWIEKA

Federacja na bieżąco monitoruje wykonywanie wyroków Trybunału w sprawach polskich (Tysiiąc, R.R. oraz P. i S.). Najważniejsze rekomendacje zawarte w wyrokach dotyczą faktycznego dostępu do legalnej aborcji i badań prenatalnych (w tym uregulowania środka odwoławczego), klauzuli sumienia oraz tak zwanego „efektu chłodzącego” przepisów karnych na dostęp do legalnych zabiegów przerywania ciąży. Wykonanie żadnego z wyroków wciąż nie zostało zatwierdzone przez Komitet Ministrów Rady Europy a zdaniem Federacji rząd polski nie podjął wystarczających działań ku temu, aby sytuacja dostępu kobiet do legalnych zabiegów się poprawiła. Raport z wykonywania wyroków sporządzony przez rząd w związku z dezyderatem Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka był dużym rozczarowaniem, ponieważ rząd nie wskazał żadnych działań merytorycznych dotyczących wyroków, mimo że wyroki w sprawach reprodukcyjnych zostały w tym raporcie wyszczególnione jako odrębna i ważna grupa spraw. W związku z tym Federacja przedstawiła po raz kolejny swoje stanowisko zarówno na posiedzeniu Komisji, jak i na posiedzeniu Międzyresortowego Zespołu ds. ETPCz (o czym była już mowa powyżej).

WYKONYWANIE USTAWY

Federacja, jak co roku, przedstawiła obszerny komentarz do sprawozdania rządu z wykonywania i o skutkach stosowania Ustawy o planowaniu rodziny. W związku z tym, że w latach poprzednich mimo zapowiedzi Ministerstwa Zdrowia, kierunki analizy oraz jej zakres nie były uwzględniane w kolejnych sprawozdaniach, Federacja zwróciła się do Ministerstwa Zdrowia z pytaniem o plany uwzględnienia rekomendacji Federacji w związku z sprawozdawaniem się z wykonywania Ustawy. Nie było odpowiedzi ze strony rządowej, w roku 2013 również nie zostało przedstawione sprawozdanie za rok 2012, zatem wszelkie działania związane z tym dokumentem musiały zostać przesunięte na rok 2014.

STERYLIZACJA NA ŻYCZENIE

Federacja rozpoczęła realizację projektu badawczego dotyczącego standardów sterylizacji na życzenie w krajach europejskich. W związku z zapisami Kodeksu karnego obecnie w Polsce sterylizacja kobiety na jej życzenie stanowi przestępstwo i wykonując taki zabieg, lekarz naraża się na odpowiedzialność karną. Sterylizacja zaś jest jedną z form antykoncepcji i jest stosowana na życzenie kobiety w wielu krajach świata. Badanie ma na celu ustalenie standardu udzielania tego świadczenia, znalezienie dobrych praktyk w dostępie kobiet do tej formy antykoncepcji, w celu wypracowania odpowiednich rekomendacji dotyczących Polski. Realizacja projektu będzie kontynuowana w roku 2014.

SPRAWY:

W 2013 roku Federacja kontynuowała prowadzenie spraw z poprzedniego roku oraz rozpoczęła prowadzenie nowych spraw. Poniżej wymienione sprawy będą też kontynuowane w roku 2014.

1. Sprawa o odmowę legalnej aborcji kobiecie, która posiadała odpowiednie zaświadczenie od lekarza,
2. Sprawa nieprzeprowadzenia diagnostyki prenatalnej płodu, w wyniku czego kobieta nie dowiedziała się, że jest on obciążony wadą Zespołu Downa,
3. Sprawa o nieprzeprowadzenie legalnej aborcji u kobiety, której płód miał rozszczep kręgosłupa,
4. Sprawa o zagubienie embrionów in-vitro w jednej z klinik,
5. Sprawa molestowania seksualnego przez lekarza-seksuologa,
6. 2 sprawy o usunięcie macicy i przydatków kobietom bez ich zgody.

MIĘDZYNARODOWE DZIAŁANIA PRAWNE:

CEDAW

Federacja przygotowała rozdział do raportu alternatywnego w ramach procesu sprawozdawczego do Komitetu CEDAW na temat przestrzegania praw reprodukcyjnych w Polsce w kontekście dyskryminacji ze względu na płeć.

POWSZECHNY PRZEGLĄD OKRESOWY (UPR)

Kontynuując swoje zaangażowanie w proces Powszechnego Przeglądu Okresowego w odniesieniu do Polski, Federacja wystosowała do Premiera RP list, w którym poprosiła o wskazanie, jakie działania podjął rząd w celu wdrożenia rekomendacji państw-członków Rady Praw Człowieka ONZ w zakresie praw reprodukcyjnych.

5) DZIAŁALNOŚĆ ONLINE

Prowadzona przez Federację na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny strona internetowa www.federa.org.pl jest regularnie aktualizowana i zawiera wszystkie informacje o bieżących działaniach Federacji, raporty, publikacje, a także najważniejsze wiadomości dotyczące zdrowia i praw reprodukcyjnych i seksualnych w Polsce i na świecie.

Federacja aktywna jest także na portalu Facebook, gdzie zamieszcza aktualne informacje o swoich działaniach, odnośniki do ciekawych artykułów i zaproszenia na wydarzenia, zachęca także do dyskusji oraz zaangażowania się w działania informacyjne i rzecznicze Federacji. Uruchomione w 2012 roku konto Federacji w serwisie Twitter również jest aktualizowane na bieżąco.

6) DZIAŁANIA MEDIALNE

W roku sprawozdawczym Federacja prowadziła aktywną działalność medialną, publikując liczne stanowiska, listy otwarte i apele, organizując konferencje prasowe i nagłaśniając ważne informacje. Przedstawicielki Federacji wielokrotnie zabierały głos w mediach, komentując istotne z punktu widzenia zdrowia i praw kobiet wydarzenia. Gościły one w stacjach telewizyjnych (TVP1, TVN, Polsat News, Superstacja, Polsat, TVP Info) i radiowych (m.in. TOK FM, Polskie Radio 24, radiowa Jedynka i Czwórka). Komentarze naszych ekspertek znalazły się w prasie codziennej i tygodnikach. Wywiad z dyrektorką Krystyną Kacpurą ukazał się w Dzienniku Trybuna. Wypowiedzi ekspertek Federacji znalazły się także na łamach prasy zagranicznej (m.in. w szwedzkim Dagens Nyheter).

Federacja objęła także swoim matronatem film dokumentalny „Siła kobiet” („Women Are Heroes” w wersji oryginalnej), którego autorem jest artysta ukrywający się pod inicjałami JR – fotograf i jeden z popularniejszych obecnie twórców sztuki ulicznej.

a. Najważniejsze konferencje prasowe

- 16 kwietnia odbyła się konferencja prasowa Federacji na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny „Czy Państwo odpowiada za ciężę nastolątek?”. Karolina Więckiewicz,

prawniczka Federacji omówiła kwestie prawa nastolatek do decydowania o własnej płodności, zwracając szczególną uwagę na niewywiązywanie się Rządu RP z ustawowego obowiązku zapewnienia swobodnego dostępu do środków służących świadomej prokreacji.

- 27 maja 2013 r. odbyła się w Federacji konferencja prasowa pt. „**Miliony aborcji w Polsce. Dlaczego Rząd ignoruje rzeczywistość?**”, w której udział wzięły Agnieszka Nowakowska, Przedstawicielka Ośrodka Pomocy Społecznej Praga Północ; Karolina Więckiewicz, Prawniczka Federacji; Anka Grzywacz, Koordynatorka Programowa Federacji i Małgorzata Kot, koordynatorka Grupy Edukatorów Seksualnych Ponton. Federacja zaapelowała do Rządu o przeanalizowanie skutków obowiązującej ustawy oraz wyników badań na temat skali aborcji w Polsce oraz o wprowadzenie stosownych zmian w *Ustawie o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży*.

b. Najważniejsze listy otwarte, apele, stanowiska

- List Federacji do Krajowego Konsultanta w Dziedzinie Ginekologii i Położnictwa w sprawie antykoncepcji doraźnej 18.02.2013 r.
- Stanowisko Federacji w sprawie Dokumentu końcowego 57. Sesji Komisji ds. Statusu Kobiet ONZ 18.03.2013 r.
- Stanowisko Federacji w sprawie dokumentu Konferencji Episkopatu Polski „O wyzwaniach bioetycznych, przed którymi stoi współczesny człowiek” 09.04.2013 r.
- List Federacji do Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie systemu poradnictwa w zakresie planowania rodziny 07.05.2013 r.
- Stanowisko Grupy Edukatorów Seksualnych Ponton działającej przy Federacji w sprawie wypowiedzi posłanki Krystyny Pawłowicz na temat "Marszu Szmata" 22.05.2013 r.
- Wezwanie do działania z konferencji ONZ na temat praw człowieka w ICPD+20 31.08.2013 r.
- Apel do posłanek i posłów o odrzucenie w pierwszym czytaniu projektu zaostrażającego Ustawę o planowaniu rodziny 18.09.2013 r.
- Apel Federacji i Pontonu w związku z 16 Dniami Przeciwno Przemocy 02.12.2013 r.
- List Federacji do eurodeputowanych w sprawie raportu Edite Estreli 04.12.2013 r.
- Stanowisko Federacji w sprawie projektu komisji kodyfikacyjnej prawa karnego 17.12.2013 r.

7) Wybrane konferencje i spotkania międzynarodowe

Styczeń

26-27 – Konsultacje Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), Moskwa

30 – Spotkanie dotyczące polityki zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej w roku bieżącym, zorganizowane przez ministkę Agnieszkę Kozłowską-Rajewicz, Pełnomocniczkę Rządu ds. Równego Traktowania. KPRM, Warszawa.

Luty

7-10 – spotkanie strategiczne Bali Global Youth Forum International Steering Committee, Los Angeles, USA

25 lutego-1 marca – Sesja Rady Praw Człowieka ONZ, Genewa

Marzec

8-9 – konferencja "Promowanie praw kobiet w Polsce i Rosji", poświęcona pamięci dr Leny Bryzik, tragicznie zmarłej prawniczki i wieloletniej współpracowniczki Federacji, Wrocław

13-15 – Sesja Komisji ds. Statusu Kobiet, udział w panelu „Przemoc wobec kobiet w ochronie zdrowia i edukacji” organizowanym jako side-event oraz wystąpienie na temat łamania praw reprodukcyjnych w zdrowiu, głównie na przykładzie RR przeciwko Polsce, Nowy Jork, USA

20 – Ogólnouniwersytecka Konferencja na temat prawa do antykoncepcji, zorganizowana przez Koło Naukowe „Prawo a płeć” i Zarząd Samorządu Studentów UW, Warszawa

20-22 – międzynarodowe spotkanie społeczeństwa obywatelskiego “Advancing the post-2015 sustainable development agenda”, Bonn, Niemcy

24 – II Sejmik Kobiet Lewicy, Warszawa

12-15 – spotkanie Youth Leadership Working Group – międzynarodowej grupy roboczej działających na rzecz praw młodzieży, współpracującej z UNFPA, Nowy Jork, USA

Kwiecień

20 – Łódzki Kongres Kobiet „Partnerstwo i Kreatywność”

Maj

11 – konferencja Queerowego Centrum Społecznego i Fundacji im. Heinricha Bölla „Dość mitów! Kulturowe, prawne i społeczne aspekty przemocy seksualnej”, Warszawa

23 – Połączone posiedzenie komisji sejmowych – Edukacji, Nauki i Młodzieży, Polityki Społecznej i Rodziny, Sprawiedliwości i Praw Człowieka oraz Zdrowia, poświęcone rozpatrzeniu Sprawozdania Rady Ministrów z wykonywania oraz o skutkach stosowania w roku 2011 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży, Warszawa

28-30 – międzynarodowa konferencja Women Deliver, poświęcona zdrowiu kobiet, Kuala Lumpur, Malezja

Czerwiec

3-7 – Sesja Rady Praw Człowieka ONZ, Genewa

14 – V Kongres Kobiet, Warszawa

19 – konferencja „Zdrowa kobieta – silna Polska” zorganizowana przez Parlamentarną Grupę Kobiet pod patronatem marszałkini Ewy Kopacz, Sejm, Warszawa

27 – Wysłuchanie obywatelskie w sprawie implementacji w Polsce Dyrektywy o prawach pacjenta w transgranicznej opiece zdrowotnej, Sejm, Warszawa

Lipiec

1-2 – konferencja UNECE ICPD+20 Regional Population Conference, “Enabling Choices: Population Priorities for the 21st Century”, na której przedstawicielka Federacji i sieci ASTRA wygłosiła stanowisko podczas sesji “Rodziny, zdrowie reprodukcyjne i seksualne w cyklu życia”, Genewa

3-4 – spotkanie organizacji pozarządowych po konferencji UNECE, współorganizowane przez sieć ASTRA, Genewa

7-10 – Konferencja ICPD+20 Human Rights, Holandia

Wrzesień

9-13 – Sesja Rady Praw Człowieka ONZ, Genewa

Październik

9-11 – konferencja WAVE na temat przemocy wobec kobiet, Sofia, Bułgaria

14 – debata panelowa "Standardy Rady Europy dotyczące przemocy wobec kobiet oraz przemocy domowej w polskim prawie i praktyce", zorganizowana przez Pracownię Badań Dorobku Prawnego Rady Europy, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego oraz Biuro Pełnomocniczki Rządu do spraw Równego Traktowania we współpracy z Biurem Rady Europy, Fundacją „Centrum Praw Kobiet” i Stowarzyszeniem Absolwentów WPiA UW, Warszawa

22 – festiwal Watch Docs, dyskusja po panelu filmowym na temat praw reprodukcyjnych października, Kraków

23 – posiedzenie sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka w sprawie raportu rządowego dotyczącego implementacji wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich, Warszawa

23-24 – konferencja oraz walne zgromadzenie sieci EuroNGOs “Next Steps: Sexual and Reproductive Health and Rights on the post-2015 agenda”, Berlin

23 – „Forum dla Rodziny”, KPRM, Warszawa

24 – Europejskie Forum Pro Bono organizowane przez sieć Pil Net promującą pracę prawników na rzecz osób prywatnych i organizacji dla dobra wspólnego oraz celów litygacji strategicznej, Warszawa

28 – Debata poświęcona najnowszej książce Naomi Wolf „Wagina, nowa biografia”, zorganizowana przez Stowarzyszenie Kongres Kobiet, Warszawa

Listopad

21 – pokaz filmu "Vera Drake" i dyskusja o prawach reprodukcyjnych w ramach Dnia Pracownika Socjalnego, Warszawa

27 – konferencja na temat ochrony praw człowieka, Sejm

27 – Wykład Karoliny Więckiewicz poświęcony dzieciobójstwu, Feminoteka, Warszawa

Grudzień

6 – posiedzenie Sejmowej Komisji Edukacji, na której rozpatrywano projekt ustawy o wprowadzeniu do polskich szkół edukacji seksualnej, opracowany przez Marszałkinię Wandę Nowicką, Sejm, Warszawa

6-9 – warsztaty poświęcone problematyce zdrowia i praw reprodukcyjnych i seksualnych młodzieży, Kunming, Chiny

12 – posiedzenie międzyresortowego Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, Warszawa

16 – konferencja na temat ochrony osób doświadczających przemocy seksualnej, KPRM

8) Zarząd Federacji

W roku 2013 odbyły się 3 posiedzenia Zarządu. Członkinie Zarządu angażowały się w szkolenia, konferencje i spotkania organizowane przez Federację i inne podmioty i instytucje, podczas których reprezentowały i przedstawiały głos organizacji.

Główni SPONSORZY:

1. Open Society Foundation
2. Global Fund for Women
3. WHO
4. Mama Cash Foundation
5. Fundacja im. Róży Luksemburg
6. Center for Reproductive Rights
7. Catholics for Choice
8. Rutgers Holandia

